

Roekenbeschermingsplan

voor de Oude IJsselstreek

Projectbureau Larenstein

**Marieta Herijgers
Klaas de Jong
Ton van den Tillart
Merijn Volkers
Famke Wolters**

maart 2000

Roekenbeschermingsplan

voor de Oude IJsselstreek

Opdrachtgevers:

Gemeente Bergh
Gemeente Doetinchem
Gemeente Gendringen
Gemeente Wisch

In samenwerking met:

Provincie Gelderland
Vogelwerkgroep IVN "De Oude IJsselstreek"
Waterschap Rijn & IJssel
WBE's

Projectbureau Larenstein

**Marieta Herijgers
Klaas de Jong
Ton van den Tillart
Merijn Volkers
Famke Wolters**

maart 2000

VOORWOORD

Het roekenbeschermingsplan is het resultaat van een project dat is uitgevoerd door vijf studenten van Hogeschool Larenstein. Het doel van het project is om de studenten kennis te laten maken met actuele problemen en hoe daar in de praktijk mee om dient te worden gegaan. De vijf studenten hebben de rol van een adviesbureau opgenomen naar de opdrachtgevers toe. Door regelmatig overleg met de opdrachtgevers en de begeleidende docent is na zes weken dit roekenbeschermingsplan tot stand gekomen.

Hierbij willen we iedereen bedanken die ons geholpen heeft bij het project, met name onze begeleidster Nienke Moll, Theo Dikker van de provincie Gelderland, Hans Magnin van de vogelwerkgroep en de mensen van de betrokken gemeenten.

Marieta Herijgers
Klaas de Jong
Ton van den Tillart
Merijn Volkers
Famke Wolters

INHOUD

	Blz.
INLEIDING	1
1 ALGEMEEN	2
1.1 Biotoopeisen van de roek	2
1.2 Criteria voor aan te wijzen locaties	2
2 ROEKENBESCHERMINGSPLAN	4
2.1 Stappenplan	4
2.2 Locaties aangewezen aan de hand van het stappenplan	4
2.2.1 <i>Geschikte locaties</i>	5
2.2.2 <i>Korte en lange termijnlocaties</i>	6
2.3 Voorgestelde maatregelen	7
2.4 Beheer en nazorg	8
2.5 Monitoring	8
2.6 Kosten	9
3 VOORLICHTINGSPLAN	10
4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	11
4.1 Conclusies	11
4.2 Aanbevelingen	11
LITERATUURLIJST	16
BIJLAGEN	
1 Kaarten:	
• Roekenkolonies Oude IJsselstreek 1971-1999	
• Overzicht nestkolonies roek 1971-1999	
2 Tabellen van het aantal nesten per gemeente:	
• Roekenkolonies Oude IJsselstreek 1912-1999	
• Roekenkolonies gemeente Bergh 1912-1999	
• Roekenkolonies gemeente Doetinchem 1912-1999	
• Roekenkolonies gemeente Gendringen 1912-1999	
• Roekenkolonies gemeente Wisch 1912-1999	
3 Stappenplan met toelichting	
4 Beslisboom met toelichting	
5 Vogelwet	
6 Verjagingsmethoden en ervaringen hiermee	

INLEIDING

Dit roekenbeschermingsplan is opgesteld om de roekenoverlast in de gemeenten Wisch, Gendringen, Doetinchem en Bergh beheersbaar te maken. In de afgelopen jaren hebben veel nestkolonies zich binnen de bebouwde kom gevestigd. Deze kolonies veroorzaken op sommige plaatsen overlast.

Overlast kan gedefinieerd worden als:

- *geluidsoverlast*: roeken kunnen veel lawaai maken, vooral 's avonds en zeer vroeg in de ochtend
- *overlast van uitwerpselen*: mensen ondervinden last van uitwerpselen die op het tuinmeubilair, het wasgoed en de auto's vallen

Om de overlast beheersbaar te maken, is in opdracht van de voornoemde gemeenten in samenwerking met de provincie Gelderland, het waterschap Rijn en IJssel, de Vogelwerkgroep en de WBE een roekenbeschermingsplan opgesteld.

De mate van overlast wordt niet in wettelijke regelingen vastgelegd. De wet biedt geen basis om voor de bestrijding van overlast een vergunning te verlenen.

Bij dit plan is onderstaande probleemstelling als uitgangspunt genomen:

Hoe kan ervoor gezorgd worden dat nestkolonies die overlast veroorzaken wegtrekken naar gebieden waar de bescherming van de soort gewaarborgd blijft en tevens de overlast geminimaliseerd wordt?

Op deze doelstelling zijn vijf doelen van toepassing:

1. plan voor korte termijn
2. plan voor lange termijn
3. monitoring
4. nazorg
5. voorlichtingsplan

Deze vijf doelen zijn uitgewerkt in een stappenplan en een voorlichtingsplan. De bijlagen bevatten nadere informatie die op deze plannen van toepassing zijn.

1 ALGEMEEN

In dit hoofdstuk komen de eigenschappen en de wensen en eisen van de roek met betrekking tot zijn biotoop aan de orde. Met behulp van deze gegevens kan een plan worden gemaakt om de roek op die locaties te krijgen waar hij geen overlast veroorzaakt.

1.1 Kenmerken en biotoopeisen van de roek

De roek is familie van de kraaiachtigen. Hij lijkt qua kleur en grootte op de zwarte kraai. De roek heeft echter een losser verenpak en een wittige, kale snavelbasis. Wat betreft de leefwijze zijn er grote verschillen tussen de roek en de zwarte kraai. De zwarte kraai is bijvoorbeeld een alleseter en hij broedt solitair. De roek is een vogel die van oudsher voorkomt in riviergebieden met vochtige graslanden en veel kleine landschapselementen. De aanwezigheid van bosjes met hoge bomen is essentieel, omdat roeken hierin broeden en overnachten. Op natte graslanden en akkers vindt de roek zijn voedsel, dat voornamelijk bestaat uit insecten en zaden. Roeken broeden in kolonies, die in een natuurlijke situatie kunnen variëren van 100 tot 2000 broedparen. Deze kolonies zijn gebaat bij een broedplaats waar ze niet verstoord worden. Wanneer er sprake is van fysieke verstoring zoals ver- of bejaging door de mens, zullen de kolonies op zoek gaan naar een meer veilige locatie. Voor verstoring in de vorm van een autosnelweg of een spoorlijn, is de roek echter weinig gevoelig. De roek mijdt dichte bossen en bosranden als kolonieplaats.

Sinds 1984 is er een constant aantal roeken (1000-1200 paar) in de vier gemeenten aanwezig (zie bijlage 1). Toen waren er 13 grote kolonies in het gebied aanwezig en die bevonden zich hoofdzakelijk buiten de woongebieden (9 van de 13 kolonies). Twee kolonies bevonden zich aan de rand van de bebouwde kom en twee in de bebouwde kom. Stabilisatie van de roekenstand geeft aan de het gebied rondom de Oude IJssel (zie bijlage 1: kaart roekenkolonies Oude IJsselstreek) een uitstekende biotoop is. Alhoewel de roek een honkvaste vogel is, blijkt echter dat de locaties en de koloniegroottes nogal verschillen. Hieruit valt op te maken dat de roek zich niet veilig voelt. Naar alle waarschijnlijkheid is dit te wijten aan verjaging door de mens. In bijlage 2 zijn verschillende tabellen opgenomen met daarin per gemeente aangegeven hoeveel nesten er per jaar geteld zijn; daarnaast wordt een totaal overzicht gegeven van het aantal nesten / jaar in het gehele plangebied.

1.2 Criteria voor aan te wijzen locaties

Hieronder staat puntsgewijs aangegeven waar op moet worden gelet bij het aanwijzen van geschikte broedlocaties voor de roekenkolonies.

- Op de aan te wijzen locatie mag de roek zo min mogelijk overlast in de vorm van geluid of uitwerpselen veroorzaken.

- De locatie moet kunnen voldoen aan de biotoopeisen van de roek. Vooral de aanwezigheid van hoge bomen is belangrijk, omdat roeken hier in nestelen en overnachten. De grootte van de kolonie is afhankelijk van het aantal bomen. Er kan voor gekozen worden om bij gebrek aan hoge bomen, bomen aan te planten. De boomsoortenkeuze hierbij is mede afhankelijk van de groeiplaats. Snelgroeiende boomsoorten als populier genieten de voorkeur, maar dit kan in strijd zijn met bestaande natuurdoeltypen. Populieren hebben een korte omlooptijd (gem. 40 jaar) en daarom moet bij aanplant van populieren extra zorg worden besteed aan de continuïteit van de opstand.
- Locaties moeten bij voorkeur op plaatsen gezocht worden waar zich in het verleden nestkolonies hebben bevonden en waar zich momenteel nestkolonies bevinden.
- Het aanwijzen van geschikte locaties voor de roek en het verjagen van roeken op ongewenste locaties naar geschikte locaties zal waarschijnlijk soepeler verlopen als locaties aan worden gewezen die in bezit zijn van overheid, semi-overheid of natuurbeschermende organisaties.

2 ROEKENBESCHERMINGSPLAN

Het onderstaande stappenplan is van toepassing op het aanwijzen van huidige locaties waar op korte termijn nestkolonies aanwezig zullen blijven. Op deze plaatsen veroorzaken roeken zo min mogelijk overlast. Voor de lange termijn wordt gekeken naar succesvolle korte termijnlocaties en ook worden gebieden waar ze voorheen zaten op geschiktheid beoordeeld. Het is de bedoeling dat de lange termijnlocaties in de toekomst plaats gaan bieden aan grote kolonies.

2.1 Stappenplan

Voor nadere informatie over het stappenplan zie bijlage 3.

- 1) Zoek naar locaties waar zich op dit moment al roeken bevinden. De kolonies op deze locaties moeten uiteraard **zo weinig mogelijk overlast** veroorzaken en de **veiligheid** van de vogels moet gewaarborgd kunnen worden. Deze locaties moeten, als dat nodig is, zodanig ingericht worden dat ze een **groter aantal roeken kunnen huisvesten**.
- 2) Als er geen dergelijke locaties voorhanden zijn binnen redelijke afstand, moet er gezocht worden naar locaties waar zich **in het verleden nestkolonies hebben bevonden**. Op deze locaties moet onderzocht worden **waarom de roeken verdwenen zijn** en of de locaties nog steeds voldoen aan de **biotoopeisen**. Hier moet dan een actief beheer worden gevoerd, dat biotoopverbetering, handhaving van de maatregelen en bescherming tot gevolg heeft.
  - 2a) De voorkeur gaat uit naar een locatie die in het bezit is van **de gemeente, de provincie, het Rijk, het waterschap of een natuurbeschermingsorganisatie**. Dergelijke instanties zullen ten eerste weinig tot geen bezwaar maken tegen een roekenkolonie en ten tweede kunnen ze zelf de instandhouding van de getroffen maatregelen waarborgen.
  - 2b) Is de aangewezen locatie in bezit van een particulier, dan kan het nodig zijn om een beheersovereenkomst te sluiten door middel van een **subsidieregeling** of een **schadevergoedingsregeling**. In ieder geval moet de eigenaar geïnformeerd worden over het nut van de roek in de Oude IJsselstreek.
- 3) Als geen van de bovenstaande mogelijkheden voorhanden is, moet er een **geheel nieuwe locatie** worden ingericht die voldoet aan de biotoopeisen van de roek. Op dit soort locaties is op korte termijn de kans van slagen van de voorgestelde maatregelen echter vele malen kleiner dan op locaties waar nu al roeken zitten. Er moet veel aandacht worden besteed aan inrichting en beheer.

2.2 Locaties aangewezen aan de hand van het stappenplan

Het aanwijzen van geschikte broedlocaties is gebeurd aan de hand van bestaande broedlocaties. De bestaande locaties zijn beoordeeld en in een beslisboom gezet (zie bijlage 4). De totaalscore van deze beoordeling bepaalt uiteindelijk welke locaties het meest geschikt zijn op korte en lange termijn.

Bij de beoordeling van alle locaties zijn de volgende criteria gehanteerd:

- *afstand nest – bebouwing*: is er voldoende afstand tussen het nest en de dichtstbijzijnde woonbebouwing
- *biotoopkwaliteit*: voldoet de locatie en de omgeving aan de eisen die de roek aan zijn biotoop stelt, gelet op de aanwezigheid van oude / hoge bomen en een half open landschap
- *duurzaamheid*: is er in de toekomst een mogelijkheid om de locatie te handhaven, dan wel uit te breiden
- *oude of huidige broedlocatie*: is de locatie momenteel in gebruik als broedlocatie of is dit in het verleden het geval geweest
- *eigenaar*: het geniet de voorkeur dat een locatie in het bezit is van een gemeente, semi-overheid of een natuurbeschermende organisatie
- *mogelijkheid tot het huisvesten van een grote kolonie*: heeft de locatie voldoende capaciteit om een grote kolonie (>500 broedparen) te huisvesten of een kolonie in de toekomst uit te breiden

Voor elk criterium is een beoordeling toegekend van 'goed', 'matig' en 'slecht'. Per locatie kan dan bekeken worden of die goed, matig of slecht is.

2.2.1 Geschikte locaties

De locaties in tabel 1 op de volgende bladzijde zijn geclassificeerd als '**goed**': zeer geschikte locaties op lange en in sommige gevallen op korte termijn. Deze locaties hebben weinig tot geen huizen in de buurt en ook het broedbiotoop voldoet aan de eisen van de roek. Op elke locatie is of wordt gebroed en er kan een grote kolonie worden gehuisvest:

Tabel 1: geschikte locaties voor roekenkolonies

locatienummer	omschrijving	opmerking
10	landgoed Kemnade en nieuw te ontwikkelen landgoed tegenover landgoed Kemnade	
13	Gaanderen, sporthal	
16	Etten, voetbalveld	
26	Marmelhorst / Dinxperloseweg	
36	Zeddamsesweg, tegenover de Gamma	dient deels opnieuw ontwikkeld te worden
40	Sinderen, Kapelweg - Toldijk	
42	Wijnbergen, Kruisallee	
43	tegenover vuilstort Liemersweg	
45	Mechelen Schleebosch	
51	landgoed Schuijlenburgh / landgoed Wisch	meerdere toekomstige locaties
62	Bosweg, villa Engbergen	
63	slipdepot Waterschap Ettenseweg	kan geschikte locatie worden mits aanplant gaat plaatsvinden
nieuw	Marmelhorstweg	meerdere toekomstige locaties
nieuw	terrein Waterzuivering	dient deels opnieuw ontwikkeld te worden
nieuw	bos Kasteelweg (zijde Ziegenbeek)	

2.2.2 Korte en lange termijnlocaties

Voor de locaties aangewezen als zijnde 'geschikt voor de korte termijn' is gekeken naar de volgende criteria:

- afstand tot woonbebouwing: deze moet **matig** tot **goed** zijn
- aanwezigheid van nesten in 1999: er moeten **nesten aanwezig zijn geweest** in 1999

Het stappenplan dient tevens als uitgangspunt voor het aanwijzen van locaties die in de toekomst grote kolonies moeten gaan huisvesten. De effecten van de voorgestelde maatregelen moeten hiertoe geëvalueerd worden. De locaties die in aanmerking komen zijn in eerste instantie die, waar de getroffen maatregelen het gewenste resultaat hebben opgeleverd. Deze locaties moeten de volgende kenmerken hebben:

- veel roeken gaan zich hier vestigen nadat de maatregelen uit het beschermingsplan zijn uitgevoerd
- de locatie heeft voldoende capaciteit om een grote kolonie (>500 broedparen) duurzaam te huisvesten en ook bij uitbreiding blijft overlast acceptabel

- de kosten van het beheer blijven acceptabel voor de samenwerkende instanties

Bij het vaststellen van deze locaties moet rekening worden gehouden met ecologische verbindingszones die door het gebied lopen. In paragraaf 4.2 (aanbevelingen) is een overzicht gegeven van zowel de locaties die geschikt zijn om op de korte termijn roekenkolonies te huisvesten, als geschikte locaties voor de lange termijn.

2.3 Voorgestelde maatregelen

Om een aangewezen locatie geschikt te maken voor het huisvesten van één of meerdere roekenkolonie(s) moet gekeken worden naar de criteria die hiervoor gelden. Afhankelijk van de criteria waaraan reeds voldaan wordt, moeten er maatregelen worden getroffen. Deze maatregelen kunnen worden gesplitst in drie groepen:

Inrichtingsmaatregelen

Hieronder vallen de maatregelen die worden getroffen om de aangewezen locaties geschikt te maken voor het huisvesten van één of meerdere roekenkolonies. Dit bestaat enerzijds uit “fysieke” maatregelen, zoals het planten van bomen. Anderzijds moet een zodanig beheer worden gevoerd dat de roek beschermd wordt. De controle op en de handhaving van de getroffen maatregelen is essentieel.

Subsidiemogelijkheden

Er moet geld vrijgemaakt worden om de inrichting, het beheer en de monitoring uit te kunnen voeren. De hoogte van dit bedrag is afhankelijk van de eigenaar van het gebied en van de mate waarin het gebied reeds voldoet aan de biotoopeisen van de roek. De kosten van de inrichting en het beheer moeten worden opgebracht door alle belanghebbenden. Op deze wijze wordt voorkomen dat één gemeente of landeigenaar voor de kosten opdraait, terwijl de samenleving in de omringende gemeenten hier profijt van heeft. Tevens stelt het rijk subsidies beschikbaar voor functieverandering, zoals het omvormen van landbouwgronden naar gebieden met een natuurfunctie. Als locaties aangewezen worden die binnen een ecologische verbindingszone vallen, kunnen op die manier de kosten gedrukt worden met behulp van subsidies (zie paragraaf 4.2: aanbevelingen).

Verjagingsmethoden

Het uitgangspunt van het beschermingsplan is het laten zitten van roeken op plaatsen waar zij zich nu bevinden. Dit is ook in overeenstemming met de wettelijke bescherming van de roek. Verjaging van roeken heeft in het verleden meestal geleid tot verspreiding van de roeken en daarmee vergroting van het probleem. In het uiterste geval (bij ernstige vormen van overlast) is verjaging een methode die gebruikt kan worden, mits zeer zorgvuldig uitgevoerd en op basis van een daarvoor opgesteld plan door alle belanghebbenden. Vergunningen worden in uitzonderlijke gevallen verleend (zie bijlage 5: vogelwet). Hierbij moet rekening worden gehouden met de

wettelijke bescherming van de roek: er mag in ieder geval geen verjaging plaatsvinden in het broedseizoen.

Een vergunning mag pas aangevraagd worden na nauw overleg met de overige betrokken gemeenten, omdat deze te maken kunnen krijgen met de gevolgen van de verjaging.

Een omschrijving van een aantal verjagingsmethoden en de ervaringen hiermee is te vinden in bijlage 6.

2.4 Beheer en nazorg

Zodra een locatie is aangewezen en ingericht, moet deze dusdanig beheerd worden dat de aanwezigheid van de roek op die plek gehandhaafd blijft als de vogels zich daar eenmaal gevestigd hebben. Het beheer kent als belangrijkste doel het tegengaan van de verstoring van de roeken. Een mogelijkheid om dit doel te bereiken is de aangewezen locatie, mits de voorgestelde maatregelen succesvol zijn, aan te wijzen als gebied met een bijzondere natuurwaarde (zie paragraaf 4.2: aanbevelingen). De wettelijke bescherming van de roeken moet gewaarborgd worden. Een ander onderdeel van het beheer is het duurzaam instandhouden van het biotoop van de roek: het zorgen voor voldoende veiligheid en nestgelegenheid. De roek mag op deze locaties onder geen beding verjaagd of verstoord worden. Ook moeten de nesten en de eieren actief beschermd worden, dus ook de nestbomen mogen niet gekapt worden.

Er is een verschil aan te brengen tussen het beheer van locaties die op korte termijn roeken moeten gaan huisvesten en toekomstige hoofdlocaties. Voor de korte termijnlocaties is het toereikend de locatie volgens bovenstaande methode te beheren. Toekomstige hoofdlocaties moeten in de loop van de tijd steeds meer roeken kunnen huisvesten. Bij het beheer van deze locaties moet extra aandacht worden besteed aan de biotoopverbetering.

2.5 Monitoring

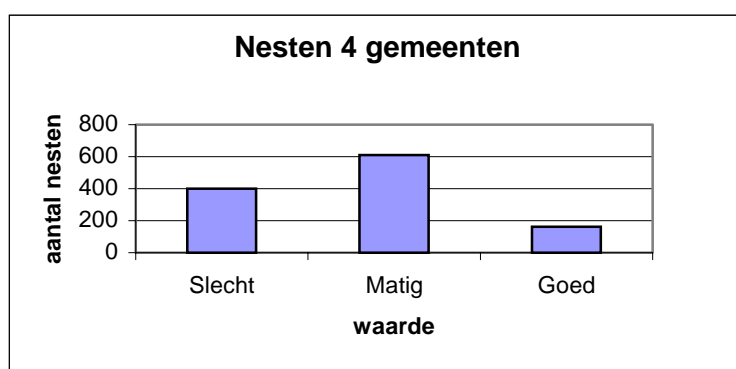
Na het aanwijzen van de locaties waar kolonies zich kunnen gaan huisvesten, moet er **zorgvuldig geëvalueerd** worden om het effect van de getroffen maatregelen en het succes van de voorgestelde locaties te kunnen bepalen. De duur van de monitoring moet nader bepaald worden, afhankelijk van de resultaten. De evaluatie moet wel flexibel verlopen: als blijkt dat andere dan de aangewezen locaties succesvoller zijn en deze locaties zijn bovendien geschikt, dan kan deze locatie als zijnde geschikt worden aangewezen na toetsing met behulp van de beslisboom.

Bij het aanwijzen van meerdere locaties zal de ene locatie succesvoller blijken te zijn dan de andere. Het monitoren van het plan zal bestaan uit het controleren van de voorgestelde locaties op aanwezigheid van roeken en het beschrijven van de effecten van eventuele verjagingsmethoden. Hierbij moet een telling van het aantal roeken worden gedaan. Deze telling moet uitwijzen of het aantal roeken op de aangewezen locaties toe- of afneemt vergeleken

met andere aangewezen locaties. Ook moet een vergelijking worden getrokken naar locaties in Gelderland waarop dit rapport niet van toepassing is.

Aan de hand van de monitoring kan nu bepaald worden welke locaties en welke verjagingsmethoden het meeste effect hebben. Hieruit komt dus een aantal locaties naar voren die geschikt zijn om op lange termijn een grote kolonie (> 500 broedparen) te huisvesten.

Het is van belang dat de monitoring zowel de voor- als de nadelen van de getroffen maatregelen beschrijft, dus ook voor wat betreft de kosten van het project. Het verdient de aanbeveling om de monitoring voor het hele plangebied door één en dezelfde instantie te laten uitvoeren (zie paragraaf 4.2: aanbevelingen). Hieronder is in figuur 1 weergegeven hoeveel nesten zich momenteel op een slechte, matige of goede locatie bevinden.

Figuur 1: aantallen nesten naar waarde voor alle gemeenten.

2.6 Kosten

Aan het beheer, de inrichting en de monitoring zijn kosten verbonden, deze zijn hieronder opgesomd:

- Kosten voor inrichting van de locaties, met name voor het planten van bomen (manuren en kosten voor plantmateriaal). Deze post is eenmalig.
- Kosten voor het uitvoeren van beheer en nazorg (manuren en eventuele materiaalkosten). Dit is een jaarlijks terugkerende kostenpost, waarvoor de gemeenten een apart budget op de begroting kunnen vermelden.
- Kosten om de monitoring uit te kunnen voeren (manuren). Monitoring vindt gedurende een nader te bepalen aantal jaren plaats. Ook hiervoor is het raadzaam om een aparte post in de begroting op te nemen.
- Eventuele dekking van schadevergoedingen aan eigenaren van aangewezen locaties. Deze kosten komen ook jaarlijks terug en kunnen apart vermeld worden op de begroting.
- Kosten voor voorlichting: het maken van een folder en het organiseren van voorlichtingsavonden. Deze kostenpost is voornamelijk eenmalig.
- Kosten voor het aankopen van terreinen. Dit is een variabele kostenpost.

3 VOORLICHTINGSPLAN

Het voorlichtingsplan dient als leidraad voor de gemeenten om de betrokkenen bij het roekenprobleem op een voor alle doelgroepen geschikte manier voor te lichten. Het doel van de voorlichting is de samenleving te laten inzien dat de roek een nuttige vogel is, die in de Oude IJsselstreek thuishoort. De voorlichting is bedoeld voor mensen die hinder ondervinden van roeken (zowel in de bebouwde kom als in het buitengebied, dus ook voor agrariërs) en bestuurders.

Omwonenden

Het is nodig goede voorlichting te geven over de roek aan inwoners die hinder ondervinden van roeken in hun woonomgeving. Ten eerste omdat de problemen met de roek soms worden overschat, doordat mensen de roek verwarren met aanverwante vogels als de kraai en de kauw. Ten tweede is het zaak dat mensen bewust worden van de bijzondere positie van de roek in de Oude IJsselstreek, omdat zij op deze manier misschien met andere ogen tegen de roek aan gaan kijken en toleranter worden ten opzichte van overlast van de roek.

Methode: voor omwonenden en geïnteresseerde burgers wordt een folder gemaakt. In deze folder komen alle belangrijke zaken omtrent de roek aan bod. Daarnaast zal via een artikel in een lokale krant of streekblad de bevolking op de hoogte worden gebracht over de maatregelen die de gemeenten nemen om de roeken te beschermen. Tevens kan hierbij vermeld worden dat geïnteresseerden een folder aan kunnen vragen.

Agrariërs

Aan agrariërs die aangeven last te hebben van roeken, is het van belang dat duidelijk wordt gemaakt dat de roek in de meeste gevallen juist nuttig is voor de landbouw. In die gevallen waarbij roeken schade aan gewassen veroorzaken en ondanks verjagingsmaatregelen op deze percelen toch belangrijke schade ontstaat, kunnen agrariërs een beroep doen op het Jachtfonds (straks Faunafonds) voor een tegemoetkoming daarin.

Methode: het plaatsen van een artikel in een vakblad of tijdens een voorlichtingsavond voor in agrarisch natuurbeheer geïnteresseerde agrariërs.

Bestuurders

De bestuurders zijn verantwoordelijk voor de wettelijke bescherming van de roek en de handhaving hiervan. Zij moeten deze bescherming kunnen verantwoorden naar de burgers. Het is van belang dat zij op de hoogte zijn van de noodzaak om de roek te beschermen.

Methode: de bestuurders worden via het rapport en tijdens de mondelinge presentatie op de hoogte gebracht van de maatregelen die genomen kunnen worden om de roeken te beschermen.

Andere geïnteresseerden kunnen in de vorm van een nieuwsbrief of een artikel in een vakblad op de hoogte worden gehouden over de situatie van de roek en de ontwikkelingen van het project. Ook kan de folder worden opgevraagd.

4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1 Conclusies

Om ervoor te zorgen dat nestkolonies die overlast veroorzaken op **lange termijn** wegtrekken naar gebieden waar die overlast beheersbaar blijft, moeten er gebieden worden ingericht volgens de biotoopeisen van de roek. Dit kan zijn op plaatsen waar zich op dit moment al nestkolonies bevinden, op plaatsen waar in het verleden kolonies waren gehuisvest of op geheel nieuwe locaties. Via een stappenplan worden deze locaties aangewezen. Om na te gaan of de locaties voldoen aan de biotoopeisen van de roek, wordt via een beslisboom aan elke locatie een waardering toegekend.

Om het roekenprobleem op **korte termijn** het hoofd te kunnen bieden worden er locaties aangewezen waar ten minste de komende vijf jaar de bescherming van de roek gewaarborgd moet worden. Op de locaties die voor korte termijn aangewezen zijn hebben zich in 1999 ook nestkolonies bevonden en is de overlast die de roeken veroorzaken beheersbaar.

De voorgestelde maatregelen in dit rapport kunnen niet altijd garantie geven voor het slagen van het project, omdat het gedrag van de roek door invloeden van de mens soms onvoorspelbaar is.

Aan de hand van het stappenplan zijn locaties aangewezen die geschikt zijn voor het huisvesten van een roekenkolonie (zie bijlage 4). De locaties zijn weergegeven in de tabellen 2 en 3 aan het eind van dit hoofdstuk. Tabel twee geeft geschikte locaties voor de korte termijn, tabel 3 geeft geschikte locaties voor de lange termijn.

Het is belangrijk om goede voorlichting te geven over het project, om meer bewustwording en draagvlak te creëren bij de mensen die aangeven last te hebben van nestkolonies.

4.2 Aanbevelingen

Wijzigingen in bestemmingsplan

Om ervoor te zorgen dat een locatie aangewezen wordt als natuurgebied (zie paragraaf 2.4: beheer en nazorg), kan het nodig zijn dat een wijziging in het bestemmingsplan wordt gerealiseerd. Hiervoor moet de locatie specifiek worden omschreven als gebied waar zich een roekenkolonie bevindt. Het kan enkele jaren duren voordat een specifieke omschrijving afgestemd op de roek wordt goedgekeurd en de wijziging in het bestemmingsplan wordt doorgevoerd. Om dit zo snel mogelijk te laten verlopen is het raadzaam een dergelijke wijziging onder te brengen bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Ecologische verbindingzones

Op dit moment zijn in de Achterhoek ontwikkelingen omtrent het aanleggen van enkele "Ecologische VerbindingsZones" (EVZ's) in gang; de Oude IJssel is hier een voorbeeld van. Het kan kostenbesparend zijn locaties aan te wijzen die in een gebied met een EVZ-bestemming liggen, omdat zo de natuurontwikkeling in deze gebieden wordt gestimuleerd en dus subsidies vrijgemaakt kunnen worden.

Monitoring

De monitoring van de getroffen maatregelen moet zorgvuldig gebeuren. Het is aan te bevelen de monitoring in alle gemeenten door één en dezelfde instantie uit te laten voeren. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een instantie als SOVON, die zijn gegevens krijgt via de Vogelwerkgroep en de plaatselijke WBE's.

Handhaving

De handhaving kan het beste door meerdere instanties uitgevoerd worden, bijvoorbeeld door politie, AID, WBE en milieucontroleurs. Hierover moeten duidelijke afspraken gemaakt worden tussen de desbetreffende instanties. Ook kennis omtrent regelgeving moet beschikbaar zijn.

Kosten

Om de kosten voor de uitvoering van het plan te spreiden is het raadzaam alle instanties die belang hebben bij het project de kosten te laten dekken. Zo wordt bijvoorbeeld voorkomen dat, wanneer de nestkolonies zich in één gemeente concentreren, die gemeente voor alle kosten opdraait terwijl de samenleving in de buurgemeenten hier des te meer profijt van heeft. Om zo snel mogelijk te beginnen moet een startbudget worden aangevraagd en kan er een roekenfonds worden opgericht. Tevens is het aan te bevelen het kostenverloop na een aantal jaren (bijvoorbeeld 5 jaar) te evalueren.

Samenwerking

De werkgroep werkt al geruime tijd samen om een oplossing te bedenken voor de roekenproblematiek in de Oude IJsselstreek. In de toekomst zullen waarschijnlijk ook andere problemen op het gebied van flora en fauna ontstaan. Om deze problemen het hoofd te bieden kan een regiocommissie worden opgericht voor de flora en fauna, waarbij problemen op andere vlakken in de toekomst goed aangepakt kunnen worden. De bestaande werkgroep zou gevraagd kunnen worden deze taak op zich te nemen.

Bescherming

Om te voorkomen dat zijn biotoop vernietigd wordt, moet niet alleen de roek beschermd worden maar ook zijn huis: het nest en de boomgroep. De gemeenten moeten erop toezien dat de bomen niet zondermeer gekapt kunnen worden. Er moet draagvlak worden gecreëerd voor het laten voortbestaan van bosjes in het buitengebied.

Andere locaties

In de loop van de uitvoering van het project kan aan het licht komen dat andere locaties dan de aangewezen, geschikter blijken te zijn voor het huisvesten van een roekenkolonie. Deze locatie kan dan aan de hand van het stappenplan (paragraaf 2.1) getoetst worden en er kan een waardeoordeel gegeven worden aan de hand van de beslisboom (bijlage 4). Indien de locatie als 'goed' kan worden geclassificeerd, moet getracht worden op deze locatie het plan in werking te laten treden.

Uitvoering van het beschermingsplan

Aangezien de problemen met roeken al enige jaren hoog op de agenda van de lokale politiek staan, is het zaak dat zo snel mogelijk wordt begonnen met de uitvoering van het beschermingsplan. Het is aan te bevelen om meteen van start te gaan na afronding, vooral ook omdat enkele maatregelen veel tijd in beslag kunnen nemen (bijvoorbeeld het doorvoeren van wijzigingen in het bestemmingsplan). Er moet geld op de begroting gereserveerd worden om het plan ten uitvoer te brengen en daarnaast zal zo spoedig mogelijk begonnen moeten worden met het voorlichten van de inwoners over de roek. Als de voorgestelde maatregelen het gewenste effect hebben, komt er een eind aan een zich jarenlang voortslepend probleem.

Nazorg en evaluatie

Voor tot een optimaal resultaat van het roekenbeschermingsplan te komen, is het aan te raden een jaarplan te schrijven. Dit jaarplan kan ieder jaar door de werkgroep geëvalueerd worden. Op deze wijze blijven de samenwerkende instanties van de resultaten op de hoogte. Binnen vijf jaar moet een evaluatie plaatsvinden van het roekenbeschermingsplan.

Tabel 2: geschikte locaties voor de korte termijn

locatienummer	omschrijving
2	Silvolde, Kraaienbos
6	Zelhemseweg, afslag Varsseveld
17	Etten, Tappenweg achter boerderij
18	Etten, Tappenweg tegenover boerderij
25	Uift, DRU Huttenweg
28	Varselder Bergseweg
31	Europaweg Peer
32	Verheulswede / Havenstraat / Vlijtstraat
37	Gaanderen, Kerkstraat
38	Gaanderen, Beekstraat / Rijksweg
39	Verheulswede / Hoge Weide
47	Uift, DRU villa Huttenweg
49	Etten, verkeerslichten Slingerparallel
53	Mechelen, Koksallee
55	Gaanderen, Beers
nieuw	Scholtendijk

Tabel 3: geschikte locaties voor de lange en eventueel korte termijn

locatienummer	omschrijving	opmerking
10	landgoed Kemnade en nieuw te ontwikkelen landgoed tegenover landgoed Kemnade	
13	Gaanderen, sporthal	
16	Etten, voetbalveld	
26	Marmelhorst / Dinxperloseweg	
36	Zeddamseweg, tegenover de Gamma	dient deels opnieuw ontwikkeld te worden
40	Sinderen, Kapelweg - Toldijk	
42	Wijnbergen, Kruisallee	
43	tegenover vuilstort Liemersweg	
45	Mechelen Schleebosch	
51	landgoed Schuijlenburgh / landgoed Wisch	meerdere toekomstige locaties
62	Bosweg, villa Engbergen	
63	slipdepot Waterschap Ettenseweg	kan geschikte locatie worden mits aanplant gaat plaatsvinden
nieuw	Marmelhorstweg	meerdere toekomstige locaties
nieuw	terrein Waterzuivering	dient deels opnieuw ontwikkeld te worden
nieuw	bos Kasteelweg (zijde Ziegenbeek)	

LITERATUURLIJST

- Aerts, M.A.P.A., *De effectiviteit van angstkreten bij verjaging van roeken Corvus frugilegus L. in de landbouw*, Arnhem 1985
- Daalder, R., "Roek", *Argus*, 10e jaargang nr. 4, 1985, pag. 59 en 60
- Gemeente Wisch, *Archiefgegevens Roeken*
- Jonsson, L., *Vogels van Europa*, vertaling, Baarn, 1994
- Provincie Gelderland, *diverse kaarten*
- Teixeira, R.M., *Atlas van de Nederlandse Broedvogels*, Deventer 1997
- Topografische Dienst, *Grote Provincie-atlas Gelderland Achterhoek*, 5e druk, Groningen, 1995

BIJLAGEN

Bijlage 1: Kaarten

Bijlage 2: Tabellen van het aantal nesten per gemeente

Toelichting tabel 1

De gegevens zijn ontleend aan landelijke tellingen, t/m 1985 gehouden in opdracht van het Ministerie van LNV en daarna door Sovon en regionaal de vogelwerkgroep "De oude IJsselstreek". De gegevens van 1924 en 1936 zijn volgens Feyen e.a. te laag.

Landelijk heeft de stand van de roek sinds de jaren tachtig een krachtig herstel gegeven, na een sterke daling in de periode 1950-1970. De sterke daling in deze jaren wordt geweten aan bestrijdingsacties in de periode 1942-1965 en de negatieve gevolgen van bestrijdingsmiddelen.

De jongste gegevens van Sovon wijzen op stabilisatie. In 1924 bedroeg de landelijke stand 30.863, waarvan in Gelderland 9.000. Zie voor meer gegevens onderstaande tabel:

jaar	landelijke roekenstand	stand in Gelderland
1924	30.863	9.000
1936	39.350	8.753
1944	47.567	14.447
1970	10.770	2.048
1980	20.015	5.327
1985	28.196	9.460
1995	58.000	15.206

Van het plangebied is in 1913 bekend dat in Gendringen door kap een kolonie van 200-250 broedparen vetrokken is naar Duitsland. In Wisch heeft in 1936 een kolonie gezeten van 100-150 broedparen. Beide locaties zijn niet nader bekend. De broedparen in het plangebied volgen redelijk de landelijke trend; sterke stijging in 1975-1985 met een top van 1400 broedparen, gevolgd door een lichte terugval en stabilisatie rond de 1100 broedparen de laatste jaren. De voorlopige telgegevens van dit jaar van de vogelwerkgroep voor het plangebied geven 1300 broedparen.

Bijlage 3: Stappenplan met toelichting

Toelichting stappenplan

- Stap 1 Bij het toepassen van de beslisboom zal eerst naar de bestaande kolonies moeten worden gekeken: “is de overlast op deze locatie acceptabel of niet?”. Als de overlast acceptabel is, is de locatie geschikt om een roekenkolonie te huisvesten. De volgende vraag is dan: “Is uitbreiding van de kolonie mogelijk?”. Als dit mogelijk is, is het een geschikte locatie om verjaagde roeken van minder geschikte locaties op te vangen. Deze locatie zou beschermd kunnen worden en er zou een toegepast beheer gevoerd kunnen worden ter behoud van de kolonie.
- Stap 2 Op deze locatie, waar de overlast acceptabel is, is in geen geval uitbreiding mogelijk. Deze kolonie wordt gehandhaafd in de huidige situatie. Deze locatie zouden eveneens beschermd en beheerd kunnen worden.
- Stap 3 Op deze locatie veroorzaakt de roekenkolonie dusdanige overlast dat er ingegrepen moet worden. Voordat actie wordt ondernomen zullen er eerst locaties moeten worden aangewezen die geschikt zijn voor het huisvesten van de te verjagen roeken. Dit kunnen de locaties zijn waar reeds een roekenkolonie is gevestigd en waar uitbreiding mogelijk is (stap 1). Als deze niet voorhanden zijn, zullen nieuwe broedlocaties moeten worden aangewezen. Dit zouden locaties kunnen zijn waar een klein aantal roeken gehuisvest kan worden (stap 4). De voorkeur gaat echter uit naar geschikte locaties die zich dichtbij de huidige broedkolonie bevinden en waar de roekenkolonie uitbreidingsmogelijkheden heeft. Deze locatie zou het liefst in eigendom moeten zijn van de desbetreffende overheid, semi-overheid of een natuurbeschermingsorganisatie. De locatie kan zonodig ingericht worden volgens de biotoopeisen van de roek.
Er kan nu gesproken worden van een geschikte broedlocatie die tevens verjaagde roeken uit minder geschikte kolonies op kan vangen. Deze locatie zou beschermd kunnen worden en er zou een toegepast beheer gevoerd kunnen worden ter behoud van de kolonie.
- Stap 4 Deze geschikte locatie kan een klein aantal roeken opvangen. Indien zich hier roeken vestigen kan de locatie in de huidige situatie in stand worden gehouden. De locatie is echter niet voldoende duurzaam. Ze zouden beschermd kunnen worden en er zou een toegepast beheer gevoerd kunnen worden ter behoud van de kolonie.

- Stap 5 In het ergste geval zijn er geen geschikte locaties om de verjaagde roeken op te vangen en zullen deze aangelegd moeten worden. Ook hierbij gaat de voorkeur uit naar locaties die dichtbij de huidige kolonie zijn gelegen (zie stap 3). Als dit niet mogelijk blijkt, zullen locaties die verder van de roekenkolonie zijn gelegen worden gezocht. Ook in dit geval gaat de voorkeur uit naar een locatie in eigendom van de desbetreffende overheid, semi-overheid of een natuurbeschermingsorganisatie. Is de locatie toch in particulier eigendom, dan zal met de eigenaar een overeenkomst moeten worden gesloten, of zal, in het minst wenselijke geval, getracht worden de aankoop van de locatie te realiseren. De locatie kan vervolgens ingericht worden volgens de biotoopeisen van de roek en is dan geschikt voor het opvangen van verjaagde roeken. De locatie kan na vestiging van een kolonie beschermd en beheerd worden.
- Stap 6 In dit geval is de aankoop van de locatie in particulier bezit noodzakelijk. Na aankoop is de locatie eigendom van de desbetreffende overheid, semi-overheid of een natuurbeschermingsorganisatie. De locatie kan vervolgens ingericht worden volgens de biotoopeisen van de roek. De locatie is dan geschikt voor het opvangen van verjaagde roeken. De locatie kan na vestiging van een kolonie beschermd en beheerd worden.

Bijlage 4 Resultaten toepassing beslisboom op bestaande, voormalige en geschikte locaties

Gemeente Bergh

Nr.	Locatie	Gem.	Afstand nest – Woonbebouwing	Biotoop kwaliteit	Duurzaam- heid	Oude of huidige broed- locatie	Eige- naar	Mogelijkheid tot huisvesten grote kolonie	Eind- waardering
10	Landgoed Kemnade	B	goed	goed	goed	matig, van '81 tot '98 in gebruik (toen gekapt)	P	goed	goed / LT
41	Azewijn Kleine Reeven	B	slecht	goed	slecht	matig (in '88 in gebruik)	P	goed	slecht
42	Wijnbergen Kruis Allee	B	goed	goed	goed	matig, in '75, '80 en '85 in gebruik	P	goed	goed / LT

Gemeente Doetinchem

Nr.	Locatie	Gem.	Afstand nest – Woonbebouwing	Biotoop kwaliteit	Duurzaam- heid	Oude of huidige broed- locatie	Eige- naar	Mogelijkheid tot huisvesten grote kolonie	Eind- waardering
5	Keppelseweg	D	matig	matig	slecht	matig	O	slecht	slecht
6	Zelhemseweg afslag Varsseveld	D	matig	goed	goed	goed	P	matig	matig / KT
8	Vijverberg/Vijverlaan	D	matig	matig	goed	matig	P	slecht	matig
9	Hema/AH	D	slecht	slecht	matig	matig	O	slecht	slecht
12	Gaanderen Tuinstraat	D	matig	goed	goed	matig	P	matig	matig
13	Gaanderen Sporthal	D	goed	goed	goed	goed	O	matig	goed / KT / LT
14	Gaanderen Agterhof	D	matig	matig	slecht	matig	P	slecht	slecht
15	Gaanderen St.Jozef	D	slecht	matig	goed	goed	O	matig	slecht
29	de Huet Boekweidreef/ Wijnbergse Loopgraaf	D	slecht	matig	matig	goed	O	slecht	slecht
30	de Huet Liemersweg	D	slecht	matig	matig	goed	O	slecht	slecht
31	Europaweg Peer	D	goed	matig	matig	goed	O	slecht	matig / KT
32	Verheulsweide / Havenstraat / Vlijtstraat	D	goed	matig	matig	goed	O	slecht	matig / KT
37	Gaanderen Kerkstraat	D	matig	goed	goed	goed	O	matig	matig / KT
38	Gaanderen Beekstraat / Rijksweg	D	matig	matig	matig	goed	P	slecht	matig / KT
39	Verheulsweide / Hoge Weide	D	matig	matig	matig	goed	O	slecht	matig / KT
43	Tegenover vuilstort Liemersweg	D	goed	goed	goed	slecht	S	goed	goed / LT
55	Gaanderen Beers	D	matig	goed	goed	goed	O	matig	matig / KT
56	Gaanderen / St.Antonia Akkermansbeek	D	slecht	matig	matig	goed	S	slecht	slecht
59	Gaanderen café Hartjes	D	slecht	matig	slecht	slecht	P	slecht	slecht

Beslisboom Gendringen

Nr.	Locatie	Gem.	Afstand nest – Woonbebouwing	Biotoop kwaliteit	Duurzaam- heid	Oude of huidige broed- locatie	Eige- naar	Mogelijkheid tot huisvesten grote kolonie	Eind- waardering
16	Etten voetbalveld	G	goed	goed	goed	goed	O	goed	goed / KT / LT
17	Etten Tappenweg achter boerderij	G	slecht	goed	goed	goed	O	matig	matig / KT
18	Etten Tappenweg t.o. boerderij	G	slecht	goed	goed	goed	O	matig	matig / KT
19	Ulft Antoniuskerk	G	slecht	slecht	slecht	goed	S	slecht	slecht
20	Ulft Hinkenheuvel	G	slecht	matig	matig	slecht	O	slecht	slecht
21	Ulft park “de Blenk”	G	slecht	matig	matig	goed	O	slecht	slecht
22	Ulft houthandel 't Anker Bongerstraat	G	slecht	goed	goed	goed	P	slecht	slecht
23	Ulft Allee	G	slecht	matig	slecht	slecht	O	slecht	slecht
24	Ulft Capettilaan	G	slecht	matig	matig	goed	O	slecht	slecht
25	Ulft DRU Huttenweg	G	matig	matig	goed	goed	P	matig	matig/KT
26	Marmelhorst/Dinxp.weg	G	goed	goed	goed	goed	O	goed	goed/LT
27	Gendringen centrum nabij NH Kerk	G	slecht	slecht	slecht	slecht	O	slecht	slecht
28	Varsselder Bergseweg	G	slecht	goed	goed	goed	P	slecht	matig / KT
36	Zeddamsesweg tegenover Gamma	G/W	goed	goed	goed	matig	O	matig	goed / LT
44	Etten Centrum	G	slecht	slecht	slecht	slecht	O	slecht	slecht
45	Mechelen Schleebosch	G	goed	goed	goed	matig	P	goed	goed / LT
46	Ulft Finish tuin Sassenstraat	G	slecht	slecht	slecht	goed	P	slecht	slecht
47	Ulft DRU villa Huttenweg	G	matig	matig	matig	goed	P	slecht	matig/KT
49	Etten verkeerslichten Slingerparallel	G	goed	goed	matig	goed	P	slecht	matig/KT

Beslisboom Gendringen (vervolg)

Nr.	Locatie	Gem.	Afstand nest – Woonbebouwing	Biotoop kwaliteit	Duurzaam- heid	Oude of huidige broed- locatie	Eige- naar	Mogelijkheid tot huisvesten grote kolonie	Eind- waardering
51	Landgoed Schuijlenburgh	G	matig	goed	goed	slecht	O	goed	goed */ LT
52	Ulft Zandberg/ Bongerstraat	G	slecht	slecht	slecht	goed	O	slecht	slecht
53	Mechelen Koksalle	G	matig	goed	goed	matig	P	matig	matig / KT
61	Ulft Zeskamp/ Schoolstraat	G	slecht	slecht	slecht	goed	P	slecht	slecht
62	Bosweg villa Engbergen	G	goed	goed	goed	goed	P	goed	goed / LT
nw	Scholtendijk	G	matig	goed	matig	goed	P	slecht	matig/KT
nw	Marmelhorstweg (meerdere toekosmtige locaties)	G	goed	goed	goed	slecht	P	goed	goed / LT

* De indruk bestaat dat bij goede controle en handhaving deze locatie als KT kan worden aangemerkt!

Gemeente Wisch

Nr.	Locatie	Gem.	Afstand nest – Woonbebouwing	Biotoop kwaliteit	Duurzaam- heid	Oude of huidige broed- locatie	Eige- naar	Mogelijkheid tot huisvesten grote kolonie	Eind- waardering
1	Silvolde Isalacollege	W	goed	matig	slecht	matig (in '94 gebruikt)	P	slecht	slecht
2	Silvolde Kraaienbos	W	slecht	matig	goed	goed	O	matig	matig / KT
3	Silvolde Geurinkstraat	W	matig	goed	matig	matig ('93-'96 gebruikt)	O	matig	matig */ LT
4	Silvolde van Balveren - Heterscheidt	W	slecht	matig	slecht (is kapverg.)	goed	P	slecht	slecht
11	Terborg West de Door- braak Akkermansbeek	W	slecht	matig	slecht	matig ('93-'99 gebruikt)	O	matig	slecht
33	Silvolde Boterweg – Zuivelweg	W	slecht	matig	slecht	goed	P	slecht	slecht
34	Silvolde Laan van Schuijlenburgh	W	slecht	matig	goed	goed	P/O	slecht	slecht
35	Terborg Paasberg	W	slecht	matig	goed	goed	P	slecht	slecht
40	Sinderen Kapelweg – Toldijk	W	goed	goed	goed	goed ('97-'98 gebruikt, '00 enkele nesten)	P/O	goed	goed / KT / LT
50	Silvolde Berkenlaan	W	slecht	goed	slecht	matig ('98-heden enkele nesten)	P	slecht	slecht
51	Landgoed Wisch	W	goed	goed	goed	slecht	P	goed	goed */LT
57	Varsseveld Smoddedijk – Buulsdijk	W	slecht	goed	matig	goed	P	slecht	slecht
58	Rabelingstraat – Terborgseweg	W	goed	goed	matig	matig (slecht)	O	slecht	slecht
60	Silvolde Theetuin	W	slecht	goed	slecht (gekapt)	slecht	P	slecht	slecht
36	Terrein tegenover Gamma Terborg	W/G	goed	goed	matig	dient opnieuw ontwikkeld worden	P	goed	goed / LT
63	Slibdepot Waterschap Ettenseweg	W	goed	goed	nog n.v.t.	moet nog ontwikkeld worden	O	goed	goed / LT
nw.	Terrein Waterzuivering	W	goed	goed	matig	dient deels opnieuw ontwikkeld te worden	O	goed	goed/ LT
nw.	Bos Kasteelweg (zijde Ziegenbeek)	W	matig	goed	goed	geen gebruik bekend	P	goed	goed / LT

* De indruk bestaat dat bij goede controle en handhaving deze locaties ook als KT kunnen worden aangemerkt!

Toelichting beslisboom

Nummer

Elke locatie heeft een eigen uniek nummer. Dit nummer wordt zowel op de kaarten als in de lijsten gebruikt. Nieuwe locaties dienen, centraal, nieuwe nummers te krijgen. Verlaten locaties houden hun nummer.

Locatie

Naam of korte plaatsbeschrijving van de desbetreffende locatie.

Gemeente

De desbetreffende gemeente waarbinnen de locatie valt:

B	=	gemeente Bergh
D	=	gemeente Doetinchem
G	=	gemeente Gendringen
W	=	gemeente Wisch

Afstand nest tot woonbebouwing (= grens woonbestemming, over de grond van recht onder het nest gemeten)

slecht =	0 – 50 m (gerelateerd aan de 'geluidsnormen verkeer')
matig =	50 – 150 m
goed =	> 150 m

Biotoopkwaliteit

slecht =	overmatige hinder van openbare functies (bv. begraafplaatsen, markt, etc.)
matig =	in de bebouwde kom
goed =	buiten de bebouwde kom

Duurzaamheid

slecht =	niet duurzaam (bv. oud populierenbosje zonder verjongingskans)
matig =	redelijk duurzaam, echer zonder uitbreidingsmogelijkheden
goed =	duurzaam (bv. gezonde eikenopstand of populierenbos van voldoende oppervlakte om gefaseerd te verjongen)

Oude of huidige broedlocatie

slecht =	nog nooit in gebruik geweest
matig =	in het verleden in gebruik geweest
goed =	huidige locatie in gebruik

Eigenaar

O	=	overheid of semi-overheid
P	=	particulier
S	=	stichting

Mogelijkheid tot huisvesten grote kolonie

- slecht = oppervlakte < 0,5 ha
matig = oppervlakte 0,5 – 1 ha
goed = oppervlakte > 1 ha

Eindwaardering

De eindwaardering van deze locatie, ook aangegeven als 'goed', 'matig' of 'slecht'.

- KT = deze toevoeging geldt voor de korte termijnlocaties; deze hoeven niet per definitie 'goed' te scoren
LT = deze toevoeging geldt voor lange termijnlocaties; deze hoeven 'nog niet goed' te scoren

Bijlage 5

Vogelwet 1936

Tekst van de wet (A)

Poging strafbaar	2 Het pogen eieren van beschermde vogels te rapen of uit te halen en het pogen nesten te verstoren of weg te nemen is verboden.
Andere verboden handelingen	Art. 9. Het is verboden nesten of eieren van beschermde vogels of van vogels bedoeld in artikel 2 onder zich te hebben, te koop te vragen, te kopen, te koop aan te bieden, te koop voorhanden of voorradig te hebben, te verkopen, af te leveren, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, tentoon te stellen of binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen.

§ 3. Vergunning en uitzonderingen

Vergunning verboden handelingen beschermde vogels	Art. 10. 1. Indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan het doden of vangen en het daarna vervoeren van beschermde vogels, het zoeken, rapen of uithalen van hun eieren danwel het verstoren of wegnemen van hun nesten, kan vergunningen tot het verrichten van deze handelingen worden verleend: a. in het belang van de volkgezondheid en openbare veiligheid, b. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer, c. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren of d. ter bescherming van flora en fauna
Beding nietgebruik deze vergunning nietig	2. Nietig is elk beding, waarbij de gebruiker van gronden, wateren of bouwwerken zich verplicht geen vergunning, als bedoeld in het vorige lid, aan te vragen of te gebruiken.
Uitzonderingen verboden handelingen ter bescherming van belangen	3. Indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan het opzettelijk verontrusten van beschermde vogels, is het verbod van artikel 5 voor zover het daarop betrekking heeft, niet van toepassing op degen die op-.....

Zwarte kraaien en eksters

Bij de bestrijding van zwarte kraaien en eksters wordt vergunning op voorhand gevraagd om deze soorten te mogen bejagen door middel van kastvallen en vangkooien. Op dit moment is onduidelijk welk effect het gebruik van deze middelen heeft op de schadebestrijding alsmede op de populatie. De Staatssecretaris is daarom voornemens om op korte termijn met u de effectiviteit van de bestrijding met deze middelen te evalueren. Het lijkt mij goed bij deze evaluatie LTO Nederland, de KNJV, het IKC Natuurbeheer en het Jachtfonds te betrekken. In afwachting van de uitkomsten van deze evaluatie kan worden overwogen aanvragen om vergunning aan te houden.

Roeken

Roeken komen meestal gemengd voor met zwarte kraaien en kauwen. Vooraleer vergunning voor afschot van roeken op voorhand verleend kan worden zal aangetoond moeten worden dat schade aan gewassen door roeken niet in bevredigende mate kan worden voorkomen door het schieten van zwarte kraaien en kauwen en toepassing van andere afweermethoden om de roeken te verjagen. Naarmate teelten kapitaalintensiever zijn mag een grotere verjaagingspanning worden gevergd.

Een vergunning op voorhand kan worden overwogen indien niettegenstaande deze maatregelen verscheidene jaren achtereen door de Wico belangrijke schade is vastgesteld. Vooral in de nabijheid van kolonies dient er daarbij voor te worden gewaakt dat een redelijke verhouding bestaat tussen het aantal dieren waarvoor afschotvergunning wordt verleend en het daarmee te bereiken effect.

Behalve schade aan gewassen kunnen roeken ook door ligging van hun broedkolonies hinder geven. Ik wijs er op dat de wet geen basis biedt om voor de bestrijding van overlast vergunning te verlenen voor maatregelen tegen nesten of vogels.

Vossen

Een vergunning op basis van artikel 53 van de Jachtwet wordt, voor wat betreft de vos, slechts verleend ter voorkoming van belangrijke schade aan bedrijfsmatig gehouden vee of ter bescherming van fauna, met name weidevogels. Het gaat hierbij om een vergunning voor het schieten van vossen tussen zonsondergang en zonsopkomst met gebruikmaking van kunstlicht.

Belangrijke schade aan bedrijfsmatig gehouden vee komt nauwelijks voor. Vergunning op voorhand acht ik voor deze gevallen niet noodzakelijk.

Dit beleid wordt door het besluit de jacht op ganzen te sluiten niet gewijzigd. Wel is het zo dat de feitelijke mogelijkheden om overzomerende ganzen af te schieten door dat besluit worden beïnvloed. Voorheen sloot immers de periode waarvoor vergunning werd verleend aan bij de opening van de jacht op 1 september. In de nieuwe situatie zal per gebied moeten worden gezien wanneer overwinterende soortgenoten arriveren. Voor zover dat moment is gelegen na 1 september kan tot het moment waarop de overwinteraars arriveren, vergunning worden verleend.

Ik wijs er op dat indien de Staatssecretaris zou besluiten tot het bieden van mogelijkheden tot afschot van overwinterende ganzen, opnieuw zal moeten worden gezien wat zulks betekend voor de vergunningverlening voor overzomerende ganzen. Ik zal u daarover spoedig nader berichten.

Wettelijke beperkingen vergunningverlening ex artikel 53 Jachtwet

Regelmatig moet de directie Juridische Zaken in het kader van beroep en verzoeken om voorlopige voorziening constateren dat vergunning ex artikel 53 wordt verleend voor schadesituaties waarvoor dat artikel niet de mogelijkheid biedt vergunning te verlenen. In dergelijke gevallen wordt de vergunning ingetrokken. Voorbeelden van schadesituaties waarvoor geen vergunning kan worden verleend zijn:

- schade op begraafplaatsen
- schade aan sportvelden
- schade aan tuintjes en plantsoenen
- schade aan hobbydieren
- geluidsoverlast
- stankoverlast
- schade aan gebouwen, standbeelden, auto's, schepen, e.d.

Het behoeft geen betoog dat dergelijke correcties het aanzien van LNV en van de betreffende provincies niet ten goede komt. Ik wil u daarom graag nogmaals verzoeken kritisch te zijn bij de beoordeling van aanvragen en niet positief te adviseren over aanvragen ten behoeve van belangen die niet zijn genoemd in artikel 53. In geval van twijfel kunt u een geval altijd voorleggen aan medewerkers van mijn directie of van de directie Juridische Zaken.

HET HOOFD BELEIDSINSTRUMENTEN,

ir. L.P. Klaassen

Bijlage 6: Verjagingsmethoden en ervaringen hiermee

Verjagingsmethoden

In principe kunnen en mogen roeken niet verjaagd worden. Dit mag alleen in uitzonderlijke gevallen gebeuren en dan moet per geval bekeken worden of verjaging noodzakelijk danwel mogelijk is. Verjaging mag echter alleen plaatsvinden als de gemeente in het bezit is van een vergunning en de verjaging buiten het broedseizoen valt (zie ook bijlage 5). Het verjagen van de roeken mag bij de bevolking echter geen hoge verwachtingen scheppen, omdat het niet voorspelbaar is of de overlast terugkeert.

Er zijn een aantal methoden van verjagen. Welke methode het meest geschikt is, is afhankelijk van de omstandigheden ter plaatse. Het is mogelijk meerdere van onderstaande verjagingsmethoden tegelijk in te zetten om de roeken te verjagen:

- Constante aanwezigheid van een tiental helikiten (luchtballonnen), waarbij de hoogte en locatie per dag wisselt. Deze methode is 's nachts echter niet effectief. Een andere mogelijkheid is het inzetten van vliegers in de vorm van roofvogels. Deze worden dan op hoge palen of in bomen bevestigd. De methode is minder vaak toepasbaar vanwege de weersafhankelijkheid.
- De aanwezigheid van een natuurlijke predator is voor roeken een wezenlijke bedreiging. Hierbij valt te denken aan slechtvalken en haviken. Een manier om deze predatoren in te zetten is met behulp van een valkenier. De valkenier wordt de eerste weken 1 maal per week ingezet en als de nestdrang groter wordt 2 maal per week.
- De bovengenoemde maatregelen kunnen aangevuld worden met het gebruik van een alarmpistool. Deze wordt gehanteerd door een daarvoor aangewezen persoon, die in het bezit is van een wapenvergunning (bv. een lid van de WBE).
- Nesten uit de bomen spuiten met behulp van de brandweer. Deze methode mag echter niet in het broedseizoen worden toegepast.
- Plaatsen van kunstnesten op gewenste locaties in de hoop dat de roeken zich daar gaan vestigen wanneer ze van een nabij gelegen locatie verjaagd worden. Er zijn nog geen ervaringen met deze methode opgedaan.
- Plastic zakken of aluminium strips in de bomen om de roeken hier weg te houden. Door het licht en het geluidseffect worden de roeken afgeschrikt.

Ervaringen van gemeenten in Gelderland

De ervaringen met verjagen in diverse gemeenten dateren uit een tijd dat verjaging makkelijker toegepast kon worden. Tegenwoordig is de regelgeving met betrekking tot verjaging aangescherpt (zie ook bijlage 5).

Gemeente Neede

Deze gemeente heeft drie jaar ervaring met het verjagen van roeken. Men is in 1996 begonnen met het verjagen van een kolonie roeken van de begraafplaats in het centrum. De verjagingen werden in hoofdzaak uitgevoerd met behulp van een alarmpistool. Het gevolg van deze verjaging was verspreiding en overlast op andere locaties. De kolonie heeft zich gesplitst en

is neergestreken in de buurgemeenten Haaksbergen en Eibergen. Daar hebben de roeken zich aangesloten bij andere kolonies die op deze locatie geen overlast veroorzaken.

Gemeente Doesburg

De gemeente heeft in totaal ongeveer 900 paren roeken. Sinds 1986 zit er jaarlijks een kolonie op de begraafplaats. De aanwezigheid van deze kolonie wordt als zeer hinderlijk ervaren door de inwoners. De overlast bestaat uit het aantasten van monumentale bomen en uitwerpselen op historische grafzerken. In 1995 is een vergunning verstrekt voor het opzettelijk verontrusten van de roek, het wegnemen van nesten en het inzetten van wildafweermiddelen. Als verjagingsmiddelen zijn een wildafweerpistool en een ultrasone vogelverschrikker gebruikt. Het gebruik van deze laatste methode gaf enkele dagen later pas effect. Beide methoden hebben echter niet veel effect gehad; een aantal roeken keerden na een aantal weken weer terug en begonnen met nestelen. Deze nesten zijn vervolgens verwijderd en het wildafweerpistool is wederom ingezet. Eén broedpaar is hardnekkig blijven zitten. De rest van de kolonie heeft zich aangesloten bij andere kolonies en er is elders 1 nieuwe kolonie gevormd; deze veroorzaken geen van allen overlast.

Gemeente Brummen

In 1984 zijn de eerste problemen rondom het gemeentehuis ontstaan. In 1996 is begonnen met de aanpak van het probleem. Hierbij zijn alle bekende verjagingsmethoden toegepast. Deze verjagingskosten heeft de gemeente veel manuren gekost en dus waren met de verjaging hoge kosten gemoeid. Alle inspanningen zijn voor een aantal jaren succesvol gebleken; op een enkele locatie begint de overlast echter terug te keren.

Gemeente Wisch

De gemeente heeft verschillende locaties waar roeken overlast veroorzaken. Om deze te mogen verjagen is voor 1999 een vergunning aangevraagd, welke ook is verleend. De verjaging heeft plaatsgevonden met behulp van een alarmpistool. Hiervoor zijn twee bevoegde personen aangewezen die het verjagen voor hun rekening namen. Afhankelijk van de weersomstandigheden en de gedragingen van de roeken is twee maal per dag op wisselende tijdstippen en locaties verjaagd. Gemiddeld waren hier drie manuren per week voor nodig. Er is geen gebruik gemaakt van ultrasoon geluid, optische bestrijdingsmiddelen of het verwijderen van nesten. Voor de laatste methode was het reeds te laat. Men is gestopt met de verjaging toen het broedseizoen aanving. Bovendien waren er klachten uit de buurt over de alarmpistolen.